VII. Sporným jest, co nastati má, udal-li zůstavitel nebo dárce za pohnutku svého opatření něco nemravného nebo bezprávného. Unger je toho náhledu, že pokládati sluší takové nařízení jakožto contra bonos mores za neplatné, ať již je udaný motiv pravý nebo nepravý. Podle rozhodnutí ze dne 12. září 1884 č. 8846, sb. »Gl. U.« č. 10161 jest dovolena a možna pohnutka, že zamlčeno bude, že D. s C. obcoval a splodil s ní dítko, a peníze za mlčení dané z této pohnutky pokládati jest jako peníze dané pod výminkou, jejíž nedodržení činí smlouvu neplatnou.

VIII. Zákonník obchodní jedná o zvláštním případu pohnutky a vyměřuje ve čl. 341 koupi ke zkoušce (Kauf zur Probe) jakožto bezvýminečnou koupi s připojením pohnutky. Zda-li však je tu připojení pohnutky či výminky koupě, jest otázkou skutkovou (quaestio facti). Slova, jichž použito ku projevu, nejsou vždy rozhodna, poněvadž obyčejný způsob mluvy začasté neliší přesně pojmy koupě na zkoušku (Kauf auf Probe) a koupě ku zkoušce (Kauf zur Probe). V případu koupě ke zkoušce může motiv ovšem nabýti zvláštního významu tím, že by mohl zavdati podnět k domněnce, že se kupec zřekl přivésti ku platnosti ony vady, které ho právě přiměly k tomu, že koupil zboží prozatím jen ke zkoušce t. j. aby je zkusil (viz čl. Smlouva trhová).

## Pohoršení veřejné.

K pojmu veřejného pohoršení nestačí pouze veřejnosť místa nebo pouhá přítomnosť více osob, nýbrž musí tu býti všeobecné nevole celého kruhu obyvatelstva, která byla vyvolána jednotlivými případy trestního jednání. Veřejné pohoršení jest:

1. přitěžující okolností u přečinů a přestupků (§ 263 lit. h.) tr. z. § 112 lit. e) voj. tr. z.).

2. Bylo-li veřejné pohoršení dáno při zločinu rušení náboženství, jest přitěžující okolností, která má vliv na výměru trestu (trest těžk. žaláře od 1 do 5 roků (§ 123 tr. z., § 402 voj. tr. z.).

3. Veřejné pohoršení jest podstatným znakem povahy skutkové při jednotlivých přečinech a přestupcích a sice:

*a)* při uražení církve zákonem uznané, nebo náboženského společenstva, když se někdo při veřejném náboženském úkonu tak neslušně chová, že chování jeho jest s to, způsobiti pohoršení u jiných (§ 300 tr. z., § 560 voj. tr. z.) t. j. že jest způsobilé, aby náboženské city jiných urážělo (rozh. ze dne 23. července 1885 č. 4420, sb. 812);

*b)* kdo vyobrazením aneb smilným jednáním mravnosť neb stud hrubě nebo takovým spůsobem uráží, že to veřejné pohoršení působí (§ 516 tr. z., § 790 voj. tr. z.). Není však třeba, aby veřejné pohoršení hned při spáchaném činu nastalo, nýbrž může býti vyvoláno potomním rozhlášením události osobou uraženou (rozh. ze dne 13. března 1886, č. 14734, sb. 896). Aby skutečně pohoršení nastalo, nevyhledává se nutně, ku skutkové povaze § 516 tr. z., nýbrž dostačí úplně, je-li čin v konkretním případě způsobilým, pohoršení vyvolati (rozh. ze dne 9. července 1891 č. 6462, sb. 1470).

*c)* Ženštiny, které svým tělem smilnou živnosť provozují a ve veřejnosti k nápadnému pohoršení podnět dávají, trestají se úřadem bezpečnostním vězením od 1 do 6 měsíců (§§ 5 a 4 zák. ze dne 24. května 1885 č. 89 ř. z.).

Osnova nového trestního zákona nepřijala pojem »veřejné pohoršení« ve všech případech shora uvedených, nýbrž pouze v případu posledním.

**Pohrobci** (postumi) jsou zpravidla dítky otcem zplozené a po jeho smrti narozené. Římské právo označuje je názvy »postumi«, »incerti«, ježto si nelze o jich individualitě a příští existenci učiniti určité představy. Proto nemohli býti pohrobci — tedy osoby nenarozené ještě — v testamentu ustanoveni za dědice. Teprve později bylo připuštěno, aby byli za dědice ustanoveni postumi sui a konečně i postumi alieni.

Občanský zákoník béře výraz »pohrobci« v rozsahu ještě širším pojímaje v něj i ony dítky, které narodily se v době, kdy otec jich zcela nebo částečně učinil opatření o svém jmění. Tak mluví ku př. § 954 o. o. z. o pohrobcích a označuje je jakožto dítky, které narodily se bezdětnému dárci po uzavření smlouvy darovací; těmto přísluší právo odvolati darování. Podobně i ustanovení §§ 777—780 o. o. z. obsahují zvláštní předpisy na ochranu oněch dítek, které se narodí teprve po zřízení poslední vůle (viz čl. Podíl povinný). Tendencí ustanovení zmíněných jest, aby pohrobci neutrpěli nižádné újmy ve svých právech majetkovými dispositemi svých rodičů učiněnými před narozením jich, nýbrž aby úplně na roveň postaveni byli svým sourozencům již žijícím. Vždyť dokonce dle ustanovení § 22 o. o. z i dítky dosud nenarozené mají od početí svého právní nárok na ochranu zákonnou, a sluší je pokládati za narozené, pokud jde o jich práva.

**Pojistka** (police).

I. Pojem.

Pojistka je listina, v níž určena jsou bližší ustanovení smlouvy pojišťovací. Podle toho, zda pojištění odnáší se proti ohni, krupobití, či na život, úraz na suchu nebo na moři, proti moru nebo jinakým úrazům osob a věcí, různí se pojištění na několik druhů.

Mylný jest náhled, že ku platnosti smlouvy pojišťovací nutným jest písemné její sdělání; toto má jen zpravidla místo, pokud pojištěnému musí býti vyhotovena k jeho žádosti dotyčná listina (pojistka) obsahující hlavní body smlouvy. Smlouva může však již dříve ústní úmluvou nebo tím státi se hotovou (perfektní), že písemný pojišťovací návrh pojištěným pořízený pojišťovatel výslovně nebo mlčky přijme. Tato forma smlouvy pojišťovací vešla tak do zvyku, že nejvyšší dvůr soudní v jednom rozhodnutí ze dne 20. prosince 1864 (časop. »Ger. Halle« r. 1865 č. 74) vyslovil se v ten smysl, že »povaha úmluvy vyžadující tak velké důkladnosti předpokládá sama sebou k závaznosti smlouvy písemnou formu, kteráž stala se v denním obchodu ustáleným pravidlem«. Tak jest tomu ovšem všude tam, kde sluší smlouvu pojišťovací pojímati jakožto obchod, a kde zachování zvyklosti obchodní zákon sám předepisuje. Jinak však věc se má v případu, kde není obchodu (jako při vzájemném pojištění, rozh. ze dne 30. března 1881, Kn. judik. č. 110) a kde zvyklosti obchodní na váhu nepadají. Zde rozhodnou jest toliko shoda slibu a přijetí jeho bez ohledu na formu projevu (§§ 861—863 o. o. z.). Proto pouhé vyplacení a přijetí premie ještě nestačí ku platnosti smlouvy (rozh. ze dne 20. prosince 1864 č. 8843 (časop. »Ger.-H.“ č. 74). Není úplně správným názor, jakoby smlouva pojišťovací uzavřena byla teprve doručením pojistky straně (cit. rozh. ze dne 20. prosince 1864). I v tomto případu měla by do-